

Warszawa, 06-06-2023 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

VII.7033.113.2022.AMB

**Pan
Przemysław Czarnek
Minister Edukacji i Nauki
Ministerstwo Edukacji i Nauki
ePUAP**

Szanowny Panie Ministrze,

w nawiązaniu do wcześniejszej korespondencji¹, w związku z kolejnymi pismami obywateli, wpływającymi do Rzecznika Praw Obywatelskich, dotyczącymi wygaszania studiów doktoranckich rozpoczętych przed rokiem akademickim 2019/2020 oraz zamykania przewodów doktorskich w terminie do dnia 31 grudnia 2023 r., pragnę zwrócić uprzejmie uwagę Pana Ministra na następujące kwestie.

Zgodnie z art. 279 ust. 1 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. - Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 1669 ze zm.; dalej też jako: Przepisy wprowadzające), studia doktoranckie rozpoczęte przed rokiem akademickim 2019/2020 prowadzi się na zasadach dotychczasowych, jednak nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2023 r. Z kolei zgodnie z art. 179 ust. 1 pkt 2 tej ustawy, prowadzone w pierwszej instancji przewody doktorskie niezakończone do dnia 31 grudnia 2023 r. zamyka się.

¹ Dotyczy sprawy: DN-WAN.056.6.2022.SP.

Z tak określonymi terminami wygaszania studiów doktoranckich i zamykania przewodów doktorskich nie zgadzają się doktoranci, którzy zwracają się do Rzecznika Praw Obywatelskich. Jak wskazywałem w poprzednim piśmie skierowanym do Pana Ministra², Wnioskodawcy podnoszą przede wszystkim, że w związku z pandemią możliwość prowadzenia badań naukowych była bardzo ograniczona i wpłynęła na znaczne wydłużenie pracy naukowej. Chodzi tu nie tylko o ograniczenia istniejące w uczelniach krajowych, ale także te, które obowiązywały w podmiotach zagranicznych, w których doktoranci prowadzili bądź mieli zamiar prowadzić badania naukowe. Na wydłużenie badań miało też niejednokrotnie wpływ ograniczenie mobilności związane z obostrzeniami sanitarnymi. Mając na uwadze powyższe okoliczności, Wnioskodawcy jako niewystraszające oceniają działania podejmowane w przeszłości przez Ministerstwo Edukacji i Nauki dotyczące wydłużania terminów zamykania przewodów doktorskich.

Warto też dodać, że z analizy wpływających do Biura RPO wniosków wynika, że na niemożność ukończenia w terminie studiów doktoranckich i przygotowania rozprawy doktorskiej wpływ miały także inne niż pandemia czynniki losowe, związane m. in. z problemami zdrowotnymi wymagającymi długotrwałego leczenia (problem ten szczególnie dotknął doktorantów z niepełnosprawnościami), jak również z zakresem badań naukowych wymagającym pogłębionych analiz zajmujących więcej czasu czy także z innymi, niezależnymi od doktoranta okolicznościami (w tym m. in. śmiercią promotora czy koniecznością zmiany obszaru badawczego).

Podkreślenia wymaga, że utrata statusu doktoranta pociąga za sobą szereg negatywnych konsekwencji, w szczególności wyklucza możliwość korzystania z zasobów biblioteki wydziałowej czy innych zasobów cyfrowych udostępnianych przez uczelnię i nierzadko niezbędnych do ukończenia prac nad rozprawą, a także powoduje brak możliwości pobierania stypendium czy korzystania ze zniżek na przejazdy komunikacją publiczną.

W odniesieniu do zamykania przewodów doktorskich zaznaczenia wymaga także i to, że **doktorant z chwilą złożenia rozprawy doktorskiej w zasadzie nie ma wpływu na dalszy przebieg postępowania, w szczególności zaś na jego terminowość.** Dostrzec także należy, że w związku z obecnie obowiązującymi przepisami dotyczącymi zamykania przewodów doktorskich, jak również faktem, że o stopień

² Wystąpienie RPO z dnia 9 listopada 2022 r.

doktora ubiegają się w tym roku także osoby, które ukończyły kształcenie w szkole doktorskiej, może dojść do niespotykanej wcześniej kumulacji liczby osób ubiegających się o uzyskanie stopnia doktora, co także wpłynie na wydłużenie procedur awansowych. W tym stanie uczelnie mogą nie mieć technicznych możliwości pozwalających na zakończenie postępowań w terminie. Ostatecznie więc to doktoranci będą ponosić ryzyko niezakończenia postępowania awansowego do dnia 31 grudnia 2023 r.

Analiza napływających do Rzecznika wniosków wskazuje, że **terminy wygaszenia studiów doktoranckich i zamykania przewodów doktorskich uniemożliwią wielu doktorantom spokojne ukończenie wartościowych badań w ramach studiów doktoranckich, a następnie obronienie rozpraw doktorskich. Obecnie doktoranci muszą mierzyć się z rosnącą presją, która przekłada się na jakość ich pracy naukowej, i świadomością, że nawet złożenie rozprawy doktorskiej w terminie sugerowanym przez uczelnię, nie gwarantuje obrony doktoratu przed dniem 31 grudnia 2023 r.**

W szczególnie trudnej sytuacji są doktoranci, którzy zaczęli studia doktoranckie w roku akademickim 2018/2019, a w przypadku których znaczny okres studiów przypadł na czas pandemii. Doktoranci ci, z uwagi na art. 179 ust. 4 Przepisów wprowadzających, będą mogli skorzystać z przedłużenia studiów jedynie o rok (dodatkowo ewentualnie o kolejne trzy miesiące – od października do grudnia 2023 r.), zaś ich koledzy, którzy rozpoczęli studia doktoranckie wcześniej, zazwyczaj mogli korzystać z takiego przedłużenia wielokrotnie. Także doktoranci kształcący się w szkołach doktorskich mają możliwość przedłużenia terminu złożenia rozprawy doktorskiej o dwa lata, a ponadto na wniosek doktoranta kształcenie jest zawieszane na okres odpowiadający czasowi trwania urlopu macierzyńskiego, urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopu ojcowskiego oraz urlopu rodzicielskiego, określonych w ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy³.

W ocenie Wnioskodawców, którą podzielam, obligatoryjne wygaszenie studiów doktoranckich i zamykanie przewodów doktorskich z dniem 31 grudnia 2023 r. jest krzywdzące dla doktorantów i może doprowadzić do zaprzepaszczenia efektów ich wieloletniej pracy, która mogłaby stanowić wartość nie tylko dla środowiska naukowego, ale także dla całego społeczeństwa. Chcę też podkreślić,

³ Art. 204 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742 ze zm.).

że sygnalizowana sprawa nie ma charakteru marginalnego i realnie dotyczyć może dużej grupy doktorantów.

Warto zaznaczyć, że sygnalizowany problem z wygaszaniem studiów doktoranckich dostrzega także Krajowa Reprezentacja Doktorantów, która postulowała przesunięcie tego terminu o rok, tj. do dnia 31 grudnia 2024 r. i wskazała, że jest to jeden z głównych postulatów środowiska doktoranckiego⁴.

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627 ze zm.), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o rozważenie podjęcia prac legislacyjnych w celu przesunięcia terminu wygaszenia studiów doktoranckich i zamykania przewodów doktorskich zgodnie z postulatem środowiska doktorantów i w porozumieniu z nim.

Z poważaniem

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

Pan Michał Klimczyk
Przewodniczący Krajowej
Reprezentacji Doktorantów
ul. Nowogrodzka 12 lok. 6
00-511 Warszawa
sekretariat@krd.edu.pl

⁴ Pismo KRD z 22 kwietnia 2022 r., <https://krd.edu.pl/wp-content/uploads/2022/05/Postulaty-Krajowej-Reprezentacji-Doktorantow-CC%81w-dotyczace-zmian-ustawodawczych-w-regulacjach-z-zakresu-prawa-o-szkolnictwie-wyzszym-i-nauki.pdf>